

**Рішення спеціалізованої вченої ради ДФ 89.053.2025/ ID10183
про присудження ступеня доктора філософії**

Здобувач ступеня доктора філософії **ОЛЬХОВСЬКИЙ Дмитро Федорович** народився 23 квітня 1990 року. Громадянин України. Освіта вища: у 2017 році отримав диплом магістра за спеціальністю Державне управління в Одеському регіональному інституті державного управління Національної академії державного управління при Президентові України. Навчається в аспірантурі в Одеському національному університеті імені І.І. Мечникова, Міністерство освіти і науки України, м. Одеса з 2021 року до цього часу, успішно виконав акредитовану освітньо-наукову програму «Психологія».

Разова спеціалізована вчена рада ДФ 89.053.2025 утворена наказом ректора Одеського національного університету імені І.І. Мечникова від № 1486-18 від 27 червня 2025 р. у складі:

Голови спеціалізованої вченої ради – Наталії РОДНИ, доктора психологічних наук, професора, завідувача кафедри диференціальної і спеціальної психології Одеського національного університету імені І.І. Мечникова.

Рецензентів:

Зої КІРЕЄВОЇ, доктора психологічних наук, професора, завідувача кафедри загальної психології і психологічного консультування Одеського національного університету імені І.І. Мечникова.

Євгенії БАЗИКИ, кандидата психологічних наук, доцента, доцента кафедри соціальної психології Одеського національного університету імені І.І. Мечникова.

Опонентів:

Івана ДАНИЛЮКА, доктора психологічних наук, професора, заслуженого працівника освіти України, члена-кореспондента НАПН України, в.о. декану факультету психології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Віталія ЛУНЬОВА, кандидата психологічних наук, доцента, доцента кафедри загальної і медичної психології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця МОЗ України.

на засіданні 29 серпня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань з 05 Соціальні та поведінкові науки Ольховському Дмитру Федоровичу на підставі публічного захисту дисертації «Психологічні особливості особистості досліджуваного у ситуації

професійного психологічного відбору» за спеціальністю (спеціальностями) 053 Психологія.

Дисертацію виконано в Одеському національному університеті імені І.І.Мечникова

Науковий керівник - Чернявська Тетяна Павлівна, доктор психологічних наук, професор, професор кафедри диференціальної і спеціальної психології Одеського національного університету імені І.І. Мечникова.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису, виконаного українською мовою. У дисертації містяться нові науково обґрунтовані результати дослідження. Дисертантом вперше встановлено психологічні особливості особистості досліджуваного у ситуації професійного психологічного відбору як важливого елемента системи, що є результатом активної участі у професійному психологічному відборі; створено модель особистості досліджуваного у ситуації професійного психологічного відбору, яка складається з наступних блоків – індивідуально-особистісні особливості на чотирьох рівнях (психофізіологічному, психологічному (декларативному, суб'єктивному, несвідомому), інтелектуальному та мотиваційному, свідомому та несвідомому; розкрито роль мотиву самопрезентації особистості та установки, спрямованої на процедуру дослідження, як системоутворюючого чинника у ситуації професійного психологічного відбору; встановлено вплив особистісних та психофізіологічних чинників, свідомого та несвідомого, мотиву та установки на процедуру дослідження у ситуації професійного психологічного відбору; виявлено закономірності актуалізації елементів системи, за допомогою яких визначено каузальну модель типів установки, спрямованої на процедуру дослідження та надано статистично підтверджений алгоритм для їх дослідження у ситуації професійного психологічного відбору; розширено та уточнено уявлення про роль зорової пам'яті у психофізіологічних показниках досліджуваних; доповнено дані про особливості самопрезентації особистості; набуло подальшого розвитку комплекс знань про сутність, зміст, психологічні особливості особистості досліджуваного у ситуації професійного психологічного відбору. Наукові результати, представлені в роботі, є особистим теоретичним і практичним внеском здобувача.

Дисертаційна робота відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 року № 44 зі змінами внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 341 від 21.03.2022 року та №502 від 19.05.2023 року.

Здобувач має 9 публікацій, серед яких 1 стаття у науковому фаховому виданні з присвоєнням категорії «А» та індексованому у реферативній міжнародній базі даних Scopus, 3 статті у виданнях з психології, включених до переліку наукових фахових видань України, та 5 публікацій у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій:

1. Бірон Б.В., Булах І.А., Волкова О.О., Ольховський Д.Ф., Родін В.С. Психологічне тестування осіб у стресових ситуаціях: установки на процедуру та сприйняття візуальних стимулів. *Офтальмологічний журнал*. 2022. № 5 (508). С. 75-80. DOI <http://doi.org/10.31288/oftalmolzh202257180>

2. Ольховський Д.Ф. Тактики самопрезентації в процесі співбесіди для працевлаштування. *Габітус*. 2022. № 33. С.128-132. <https://doi.org/10.32843/2663-5208>

3. Ольховський Д.Ф. Самопрезентація у ситуації професійного психологічного відбору: аналіз взаємозв'язків соціально-демографічних чинників та особливостей особистості. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Психологія. Вип. № 1. Ужгород. 2023. С. 9-13. <https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2023.1.2>

4. Ольховський Д.Ф. Аналіз результатів та перспектив дослідження психологічних особливостей особистості у ситуації професійного психологічного відбору. *Габітус*. 2024. № 68. С. 174-179. <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2024.68.29>

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради та висловили зауваження:

Кіресва Зоя Олександрівна, доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології і психологічного консультування Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. Оцінка позитивна. Висловлені рецензентом зауваження:

1. Дисертація виявила, що жінки більш схильні до корекції поведінки та демонстрації соціально бажаного образу. Рекомендується глибше проаналізувати причини цих відмінностей, можливо, з посиланням на соціокультурні чинники, гендерні стереотипи у професійній сфері, або відмінності у копінг-стратегіях, що допоможе розробити більш гендерно-чутливі підходи до відбору.

2. Результати показали, що нижчий рівень освіти чи посада корелює з більшою схильністю до прикрашання образу та нереалістичною самосвідомістю, тоді як вищий рівень освіти – з нижчою потребою у створенні позитивного враження. Було б корисно надати більш конкретні рекомендації для психологів-практиків щодо інтерпретації показників Шкали L MMPI з

урахуванням цих соціодемографічних змінних, щоб уникнути хибних висновків під час відбору.

3. Для підвищення практичної цінності дисертації було б корисно додати декілька гіпотетичних або реальних кейсів, що ілюструють застосування розробленої моделі та модифікованої шкали L у процесі професійного відбору. Це допоможе практикуючим психологам краще зрозуміти, як інтегрувати отримані знання у свою діяльність.

4. У дисертаційній роботі іноді зустрічаються стилістичні неузгодженості та помилки.

Бази́ка Євге́нія Леоні́дівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної психології Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. Оцінка позитивна. Висловлені рецензентом зауваження:

1. Для посилення міжнародного контексту та значущості роботи, було б доцільно провести короткий порівняльний аналіз розробленої моделі та психодіагностичного інструментарію з визнаними міжнародними стандартами та підходами до професійного психологічного відбору. Це може виявити унікальні аспекти українського досвіду та підкреслити потенціал для міжнародного співробітництва.

2. Враховуючи динамічний характер особистісних змін та вплив тривалого стресу (особливо в умовах війни), було б цінно запропонувати проведення лонгітюдних досліджень. Це дозволило б відстежувати зміни психологічних особливостей та їхній вплив на професійну адаптацію та ефективність фахівців після відбору, що додало б прогностичної цінності моделі.

3. Дисертація надає цінну інформацію про психологічні особливості досліджуваних. Було б доцільно сформулювати більш конкретні рекомендації щодо інтеграції цих знань у програми підготовки та підвищення кваліфікації психологів, які займаються професійним відбором. Це може включати тренінги з розпізнавання різних форм самопрезентації або інтерпретації показників несвідомого блоку.

Данилюк Іван Васильович, доктор психологічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, член-кореспондент НАПН України, в.о. декану факультету психології Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Оцінка позитивна. Висловлені опонентом зауваження:

1. Хоча актуальність дослідження значною мірою обґрунтована контекстом війни в Україні та потребою у висококваліфікованих і психологічно стійких фахівцях, детальніший аналіз специфічних психологічних особливостей, що виникають саме в умовах війни (наприклад, посттравматичний стрес, адаптація до екстремальних умов), та їхнього впливу

на процес відбору міг би суттєво посилити практичну цінність роботи. Варто було б, можливо, виділити підгрупи фахівців, які мають прямий чи опосередкований досвід бойових дій, і проаналізувати їхні особливості окремо.

2. В методологічних принципах згадується "саноцентричний підхід". Було б корисно більш розгорнуто пояснити його сутність у контексті професійного психологічного відбору та як саме він інтегрується з іншими підходами (системним, психодинамічним, проєктивним) для виявлення "психічного здоров'я" досліджуваних, особливо враховуючи наявність органічних уражень мозку та їх зв'язок з психічним здоров'ям, згаданий у результатах.

3. Дослідження виявило наявність суперечливого, напруженого, ірраціонального стану досліджуваних у "несвідомому блоці", що виражає супротив до дотримання соціально бажаних норм поведінки. Було б цінним розширити аналіз та інтерпретацію цих несвідомих проявів, можливо, через більш глибоке якісне дослідження, щоб краще зрозуміти їхнє походження та конкретні наслідки для професійної діяльності та адаптації.

4. Хоча дисертація обґрунтовує вибір проєктивних методик (L. Szondi, М. Люшер) їхньою захищеністю від мотиваційних спотворень, було б доцільно додати секцію, що обговорює загальновизнані обмеження проєктивних тестів, зокрема щодо їхньої валідності та надійності, та як ці обмеження були мінімізовані або враховані в представленому дослідженні.

Луньов Віталій Євгенійович, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри загальної і медичної психології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця МОЗ України. Оцінка позитивна. Висловлені опонентом зауваження:

1. У дисертації автор стверджує, що мотивація до самопрезентації є ключовим фактором у поведінці досліджуваних під час проходження професійного психологічного відбору. Разом з тим, відсутнє використання інструментів для оцінки саме типів або тактик самопрезентації, зокрема валідованої Шкали вимірювання тактик самопрезентації (Self-Presentation Tactics Scale, Lee & Quigley, 2002) чи інших. На нашу думку це би розширило аналітичні можливості вивчення цього явища та типологічну деталізацію отриманих результатів

2. В емпіричній частині дослідження (стор 108) автор зазначає «Окрім цього були встановлені розбіжності між групами чоловіків та жінок. ... жінки не брешуть свідомо щодо свого образу у кращому світлі, а самі вірять у нього, тоді, як чоловіки цим не переймаються» Це дуже цікаве твердження яке потребує конкретизації обґрунтування та уточнення емпіричних корелятив.

3. Хоча в роботі (стор. 113-117) подано детальну кількісну статистику щодо помилок все ж таки відсутня глибша психологічна інтерпретація природи неорганічних помилок — таких як деформація, персеверація чи підняття. Використання поняття "неорганічна природа помилок" залишає багато простору для суб'єктивної інтерпретації, без чіткого діагностичного контексту.

Родіна Наталія Володимирівна, доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри диференціальної і спеціальної психології Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. Оцінка позитивна, без зауважень.

Здобувач надав обґрунтовані відповіді на висловлені зауваження опонентів та рецензентів, а також на інші питання та показав високий науковий рівень в ході дискусії. Зазначені зауваження не впливають на основні наукові висновки та загальне позитивне враження від дисертаційної роботи.

Результати відкритого голосування:

Подано голосів - п'ять

«За» 5 (п'ять) членів ради,

«Проти» - немає,

« Утримались» - немає.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада ДФ 89.053.2025 Одеського національного університету імені І.І. Мечникова присуджує Ольховському Дмитру Федоровичу ступінь доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 053 Психологія.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова спеціалізованої вченої ради

Наталія РОДІНА

*Підпис голови спеціалізованої
вченої ради Наталії Родіної
засвідчено. Проректор Одеського національного університету імені І.І. Мечникова*

